

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 08.04.1992, sp. zn. 11 Tz 8/92, ECLI:CZ:NS:1992:11.TZ.8.1992.1

Číslo: 9/1993

Právní věta: Totožnost obviněného musí být, pokud je to možné, spolehlivě zjištěna již v přípravném řízení. Pokud v přípravném řízení nebyly ke zjištění osobních údajů obviněného vyčerpány všechny dostupné prostředky, je tento nedostatek důvodem pro vrácení věci k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) tr.ř.

Soud: Nejvyšší soud ČR

Datum rozhodnutí: 08.04.1992

Spisová značka: 11 Tz 8/92

Číslo rozhodnutí: 9

Číslo sešitu: 1-2

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Obviněný a jeho práva, Vrácení věci prokurátorovi k došetření, Výslech obviněného

Předpisy: 141/1961 Sb. § 92 odst. 1
§ 188 odst. 1 písm. e

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

K stížnosti pro porušení zákona podané ministrem spravedlnosti České republiky Nejvyšší soud České republiky zrušil usnesení městského soudu v Praze z 29. ledna 1992 sp. zn. 8 To 29/92 a sám zamítl stížnosti obvodního prokurátora pro Prahu 5 a obviněných Z. K. a M. O. podané proti usnesení obvodního soudu pro Prahu 5 z 16. prosince 1991 sp. zn. 2 T 145/91.

Z odůvodnění:

Usnesením obvodního soudu pro Prahu 5 ze 16. prosince 1991 sp. zn. 2 T 145/91 bylo rozhodnuto podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř., že se věc obviněných Z. K. a M. O. vrací prokurátorovi k došetření, a současně bylo rozhodnuto, že se oba obvinění i nadále ponechávají ve vazbě. Důvodem postupu podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. bylo v podstatě to, že podle obvodního soudu pro Prahu 5 nebyla řádným způsobem ověřena totožnost obviněného Z. K., neboť byl zadržen bez osobních dokladů a údaje, které o své osobě uvedl, nebyly potvrzeny. Posléze poukázal soud prvního stupně na to, že není řádně objasněna výše způsobené škody, neboť mezi shromážděnými důkazy v tomto směru jsou rozpory. Ve vztahu k dalšímu trvání vazby potom dovedl obvodní soud pro Prahu 5, že v případě obviněných, kteří nemají trvalé bydliště na území ČSFR, jsou bez dokladů a bez finančních prostředků, je důvodná obava, že by se trestnímu stíhání vyhýbali, resp. že by pokračovali v trestné činnosti. Shledal tedy, že u obou obviněných jsou dány důvody vazby ve smyslu § 67 písm. a), c) tr. ř.

Z podnětu stížnosti obvodního prokurátora v Praze 5, podané proti výroku o vrácení věci k došetření, a z podnětu stížností obou obviněných, podaných do výroku o dalším trvání vazby, rozhodoval ve věci městský soud v Praze. Usnesením z 29. ledna 1992 sp. zn. 8 To 29/92 zrušil podle § 149 odst. 1 písm. b) tr. ř. napadené usnesení a soudu prvního stupně uložil, aby o věci znovu jednal a rozhodl. Své rozhodnutí odůvodnil v podstatě tím, že si potřebné a požadované úkony může provést soud prvního stupně sám, přičemž se současně ztotožnil s jeho závěrem, že důvody vazby u obou obviněných trvají i nadále.

Proti tomuto usnesení městského soudu v Praze podal ministr spravedlnosti České republiky v neprospěch i ve prospěch obou obviněných stížnost pro porušení zákona. V tomto mimořádném opravném prostředku vytkl městskému soudu v Praze, že jednak v podstatě potvrdil výrok o ponechání obou obviněných ve vazbě a přitom nerozhodl o jejich stížnostech, které proti dalšímu trvání vazby podali. Dále vytkl napadenému usnesení, že obsahuje nesprávný názor ohledně přesnější identifikace obviněných. Podle stížnosti pro porušení zákona je třeba vždy zjistit totožnost obviněného již před prvním výslechem, což by se v případě cizích státních příslušníků mělo dít na podkladě jejich pasu. Nemají-li obvinění tento cestovní doklad při sobě, jako v tomto případě, je povinností orgánů přípravného řízení ověřit jejich totožnost např. dotazem u příslušného úřadu v místě uváděného bydliště, a to ještě před podáním obžaloby. Pokud takový úkon v přípravném řízení nebyl učiněn a nebyl řádně ztotožněn subjekt žalované trestné činnosti, je to potom, podle ministra spravedlnosti, důvodem pro postup podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. ve znění novely č. 558/1991 Sb., a tedy vrácení věci prokurátorovi k došetření. Ze všech těchto důvodů proto v závěru stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti České republiky navrhl, aby Nejvyšší soud České republiky vyslovil, že napadeným usnesením městského soudu v Praze byl porušen zákon v ustanoveních § 147 odst. 1 písm. a), § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. ve prospěch i v neprospěch obou obviněných, aby bylo napadené usnesení zrušeno a dále bylo postupováno podle § 270 tr. ř. nebo § 271 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud České republiky přezkoumal v rozsahu ustanovení § 267 odst. 1 tr. ř. napadené usnesení i řízení, které mu předcházelo, a shledal, že zákon byl ve prospěch i v neprospěch obou obviněných porušen.

Z ustanovení § 92 odst. 1 tr. ř. vyplývá, že totožnost obviněného je třeba zjistit před prvním výslechem stejně jako další skutečnosti týkající se jeho osoby, rodinných, majetkových poměrů apod. Tyto skutečnosti se zjišťují zpravidla z občanského průkazu nebo průkazu podobného druhu, jedná-li se např. o cizí státní příslušníky, tak z jejich pasu. Obvinění Z. K. a M. O. byli zadrženi bezprostředně poté, co byli svědky a příslušníky policejní hlídky identifikováni jako pachatelé vloupání do prodejny kožešin. Žádný z obviněných u sebe neměl osobní doklady a oba uvedli, že doklady byly v automobilu, který se ale nepodařilo nalézt. Oba uvedli ke svým osobám údaje, a to jméno a příjmení, národnost, bydliště a posléze i jména rodičů. Tyto údaje byly orgány policie ověřovány prostřednictvím velvyslanectví Polské republiky, přičemž vyšlo najevo, že pouze ohledně obviněného M. O. bylo potvrzeno vydání cestovního pasu osobě tohoto jména, příjmení a bydliště. Ohledně obviněného Z. K. tyto údaje nebyly potvrzeny, resp. osobě tohoto jména a bydliště cestovní pas vydán nebyl. Z hlediska zjištění totožnosti tedy lze říci, že ohledně obviněného Z. K. je jeho totožnost ověřena toliko jeho údaji, které nebyly jinak prověřeny, a ohledně druhého obviněného byla totožnost ověřena zprávou, že byl vydán cestovní pas na jméno a další údaje týkající se takovéto osoby. Z obsahu zprávy, která je založena ve spise, však nelze žádným způsobem spolehlivě zjistit, zda obvinění, kteří byli zadrženi a proti nimž je vedeno trestní stíhání, jsou skutečně těmi, jejichž jména uvedli. Tyto skutečnosti totiž nebyly zjištěny způsobem, který by umožnil jejich ověření soudem a přezkoumáním z hlediska jejich věrohodnosti v rámci hodnocení důkazů. Přitom řádné objasnění a zjištění totožnosti obviněných je důležité i z hlediska posuzování jejich osob, např. při ukládání trestu, zda jde o osoby již na našem území trestané apod.

V tomto směru považuje Nejvyšší soud České republiky postup orgánů přípravného řízení při

zjišťování totožnosti obviněných za nedostatečný, který není navíc v souladu s právními předpisy upravujícími tuto oblast vztahů. Právní vztahy mezi ČSFR a Polskou republikou jsou upraveny mezistátní smlouvou, která byla uveřejněna v Sbírce zákonů pod číslem 42/1989 Sb. Tato smlouva upravuje jednak obecně vzájemné vztahy a způsob styků mezi orgány obou států, dále zvláště způsob styku ve věcech trestních včetně možnosti vydání k trestnímu stíhání, převzetí trestního stíhání až po výpisy z rejstříku trestů. Orgány obou států mohou požadovat právní pomoc, jejíž rozsah je příkladmo uveden v ustanovení článku 5, s tím, že v článku následujícím je uveden obsah a forma dožádání o právní pomoc.

Orgány přípravného řízení zjevně nepostupovaly v souladu s touto smlouvou, a např. pokud byla vyžadována zpráva od velvyslanectví Polské republiky, není žádost o podání zprávy založena ve spise a nelze tak přezkoumat, zda bylo postupováno v souladu s uvedenou smlouvou. Nejvyšší soud České republiky proto v tomto směru poukazuje na to, že vyžádaná zpráva je zjevně nedostatečná, neboť z jejího obsahu nelze dovodit, zda obvinění, a to ani M. O. jsou skutečně osobami těchto jmen. Dotaz na zjištění totožnosti měl být zjevně směřován na orgány, které by mohly, např. podle fotografie obviněných nebo jejich popisu způsobem, který by je spolehlivě popsal (tj. váha, výška, barva očí a vlasů, zvláštní znamení apod.), potvrdit nebo vyloučit, zda se o tyto osoby jedná. Takové informace by mohly poskytnout buďto orgány policejní, resp. milice, orgány pasové služby, případně orgány vojvodského úřadu podle místa uváděného bydliště. Bez takového prověření totožnosti osob obviněných, z něhož by bylo patrné, že se vztahuje skutečně k jejich osobám, nelze mít za to, že by byly splněny podmínky § 92 odst. 1 tr. ř.

Požadavek obvodního soudu pro Prahu 5 v tomto směru vznesený na orgány přípravného řízení je proto zcela správný, neboť jde o objasnění důležitých skutečností ve vztahu k totožnosti obou obviněných. Přenášet tuto povinnost na soud nelze, protože jde o podstatnou otázku, která měla být spolehlivě objasněna již v přípravném řízení. Pokud by došetření v tomto směru z jakýchkoliv důvodů nepřineslo spolehlivé ověření totožnosti obviněných, bude nutné je v obžalobě popsat i za pomoci obvyklých kriminalistických údajů (např. postava, tvar obličeje, barva očí, vlasů, zvláštní znamení apod.), tedy tak, aby byli dostatečně identifikováni a bylo jisté, které osoby jsou trestně stíhány.

Městský soud v Praze pochybil, pokud vyšel z názoru, že takové úkony může provést soud prvního stupně, neboť jde o spolehlivé zjištění totožnosti obviněného tak, aby nemohl být případně zaměněn s jiným, a tato jistota musí být již od počátku trestního stíhání. Dále městský soud v Praze dostatečně nesplnil svoji přezkumnou povinnost uloženou mu ustanovením § 147 odst. 1 tr. ř. a nezabýval se podrobněji postupem orgánů přípravného řízení, jimž měl vytknout postup, který je v rozporu se shora uvedenou mezistátní smlouvou o právní pomoci. Dále městský soud v Praze pochybil, pokud zrušil napadené usnesení v celém rozsahu, ačkoliv z odůvodnění jeho rozhodnutí je patrné, že se s výrokem o dalším trvání vazby u obou obviněných ztotožnil. Nerozhodl tak o podaných opravných prostředcích obou obviněných a zrušil i oddělitelnou část usnesení, kterou považoval za správnou. Protože i jinak správný výrok o vrácení věci prokurátorovi zrušil, porušil dále zákon v ustanovení § 149 odst. 1 písm. b) odst. 3 tr. ř. Na rozdíl od stížnosti pro porušení zákona považuje Nejvyšší soud České republiky za porušená ta ustanovení zákona, která byla v napadeném rozhodnutí nesprávně použita. Tímto svým postupem porušil městský soud v Praze zákon v uvedených ustanoveních, a to ve prospěch i v neprospěch obou obviněných. S ohledem na tato pochybení, která Nejvyšší soud České republiky vyslovil, zrušil napadené usnesení městského soudu v Praze. Při novém rozhodování se potom řídil ustanovením § 271 odst. 1 tr. ř. za dodržení podmínek uvedených ustanovení § 272 tr. ř. a sám ve věci rozhodl tak, že všechny podané stížnosti zamítl podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. jako nedůvodné.

Stížnost obvodního prokurátora pro Prahu 5 zamítl z důvodů, které vyplývají z předchozích částí tohoto rozsudku s tím, že bude třeba doplnit dokazování v naznačených směrech způsobem rovněž shora uvedeným. Teprve po spolehlivém potvrzení totožnosti obou obviněných tak, aby byla

vyloučena jejich záměna za jiné osoby, může být ve věci podána obžaloba. S ohledem na procesní ekonomii vyžádají orgány přípravného řízení i doplňující zprávu od poškozené organizace ohledně výše uplatňovaného nároku na náhradu škody s ohledem na různé číselné údaje ve vyčíslení škody a v připojených dokladech ve vztahu k částkám za opravu zabezpečovacího zařízení.

Dále nejvyšší soud České republiky zamítl jako nedůvodné stížnosti obou obviněných směřující do výroku o jejich ponechání ve vazbě. Shodně s obvodním soudem pro Prahu 5 dospěl k závěru, že je důvodná obava, že by se vyhýbali trestnímu stíhání, neboť nemají na území ČSFR trvalý pobyt, územím našeho státu pouze přejíždějí za prací do Rakouské republiky a zjevně by se zdržovali na neznámých místech. Protože jsou oba obvinění bez dokladů a bez jakýchkoliv finančních prostředků, je také důvodná obava, že by mohli v trestné činnosti po svém propuštění pokračovat. Trvají proto i nadále důvody vazby uvedené v § 67 písm. a), c) tr. ř.

Tímto rozsudkem tedy Nejvyšší soud České republiky z podnětu stížnosti pro porušení zákona potvrdil usnesení obvodního soudu pro Prahu 5 ze 16. prosince 1991 sp. zn. 2 T 145/91, jímž se věc podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. (platného do 31.12.1991) vrací prokurátorovi k došetření a oba obvinění se ponechávají ve vazbě.